

УДК 339(043.2)

Степанов А.П.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

ПРИСКОРЕННЯ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

За останній рік хід глобальних трансформаційних подій, стан світової політики і економіки різко пришвидшився. Системна криза продовжує поглиблюватися і часом переходить у фази активного соціально-політичного протистояння у всіх основних регіонах планети. Причому, позначилася поляризація в протистоянні західних гравців і їх «візаві» на євразійському просторі. Сьогоднішня слабкість американського керуючого впливу також підштовхує світових гравців (КНР, Росія, ЄС, Японія) до більш активного осмислення власних стратегічних інтересів і формування фундаментальних положень свого історичного майбуття.

Як і рік назад глобальна ситуація з коронавірусом, щорозвивається і зараз, перевірила на політичну і економічну стійкість стан світового устрою, проявила справжні інтереси фінансової закусіси при формуванні нового світового порядку в своїх вузьких інтересах і тим самим дала можливість підготувати адекватну відповідь їх опонентам (вакцини, стан силової компоненти, дипломатичних зусиль).

Альтернативні вектори нових політичних зусиль проявляються у Франції, Німеччині, Південній Кореї, Індії, в країнах Латинської Америки і на Близькому Сході. Пошуки прийняттого виходу характерні не тільки США з їх перманентним і все зростаючим хаосом, але і для Великобританії з її виходом із ЄС та пошуком нових економічних партнерів, протиріччя передвиборчого і соціально-економічного циклу в Німеччині, бажанні НАТО загострити ситуацію на кордонах Росії. Всеце свідчить про наростання протиріч між протилежними таборами.

За останні місяці (5-6 місяців) ми спостерігаємо розкрутку гібридного протистояння основних протиборчих сторін (Англія, США, части-

на великої Європи, Японія проти Росії, КНР, Ірану та інших країн), причому на результат цього протистояння може вплинути можливе повернення Д. Трампа у короткостроковій перспективі до управління США і проведення ним чіткої та бідьш об'єктивної глобальної політики, що знизить непередбачуваність наслідків розв'язання світових протиріч.

Аналіз прийнятих рішень глобально-ліберальних еліт за останній період свідчить про те, що ці еліти не усвідомили в повній мірі невідворотність вичерпаності ліберальної моделі функціонування світової економіки, яка не може створювати достатній додатковий продукт, зберігати середній клас населення і мирно вживатися із іншими формами відтворення, що пропонує КНР і частково Росія на планеті Земля. Все це, між іншим, відбувається на фоні глибокої системної кризи, ресурсного протистояння і різкої зміни воєнного потенціалу Росії не на користь США.

Необхідно мати на увазі, що глобальні цикли зміни економічних формацій є незворотніми (античність – феодалізм – капіталізм – посткапіталізм) становлення останнього із яких ми спостерігаємо зараз. Вичерпаність можливості екстенсивного розвитку, обмеження спеціалізації виробництва з моменту заволодіння всім світовим простором, вичерпаність впливу ефективних монетарних можливостей на розвиток відтворення привело до порушення відтворювальної рівноваги. В цих умовах ускладнюється процес управління, «розрядка» за допомогою військової сили в умовах ядерного утримання підштовхує до застосування засобів впливу, які можуть знищити людство іншими засобами, наприклад, біологічними, але не принести бажаного оновлення ланцюгів по спеціалізації виробництв і списанню множинних боргових зобов'язань.

Все чіткіше проявляються наслідки економічного протистояння між США та ЄС, між КНР та США, Росією і Заходом в цілому. Ці глобальні протиріччя вже починають проявлятися в розвитку внутрішніх протиріч в США, ЄС, КНР, на пострадянському просторі. При цілком уже передбачуваним можливим наслідкам цих тенденцій світ може зіткнутися з певною реструктуризацією в окремих дуже важливих економічно і політично регіонах, з формуванням нових державних і недержавних утворень. Ці процеси необхідно чітко відслідковувати, аналізувати, вибудовувати стратегічну перспективу для оптимального

вибору майбутнього для тих чи інших державних утворень. Потрібно усвідомлювати, що ці процеси і формують новий політичний устрій, який і буде зафіксований переможцями в майбутньому.

На перспективу глобальних соціально-економічних процесів кардинально впливає падіння виробництва у провідних економіках світу. Це в Японії, Європі, США, країнах третього світу. Як відмічають провідні аналітики, падіння буде проходити в межах 10% щорічно на протязі наступних чотирьох-п'яти років. Не важко уявити стан катастрофічних наслідків цього явища для рівня безробіття, падіння споживання, проблем в енергетиці, фінансового колапсу, розриву світових коопераційних та торгових ланцюгів. Сьогодні відповідальним урядам потрібно терміново готувати свої країни до виживання населення і збереження традиційних сфер економіки, шукати надійні сировинні ринки і ринки збуту, внутрішні і зовнішні. В цих умовах все більше значення має фактор часу для прийняття оптимальних урядових рішень і їх своєчасна реалізація. Як ніколи буде важливий правильний вибір стратегічних партнерів, ринків сировини і електроносіїв, створення умов для трудової та сировинної самодостатності, забезпечення населення прісною водою.

У міжнародній ситуації, що склалася, необхідно враховувати існуючий баланс проблеми міграції і перспективи отримати в умовах посилення глобальної кризи нових потоків мігрантів із Азії, Африки, Латинської Америки, а також самого корінного населення Європи і США ті Ізраїлю. Все це може породити невідворотні протиріччя, які необхідно буде вирішувати не в якій уже і віддаленій перспективі.

Слід також звернути увагу на соціально-економічний стан українського суспільства з метою формування першочергових заходів щодо мобілізації зусиль громадськості на розуміння та вирішення цих завдань. А саме, збереження культурної спадщини та початок робіт щодо динамічного його соціально-економічного розвитку.

Серед пріоритетних завдань розвитку необхідно реалізовувати зусилля в декількох ключових напрямках: освіта, медицина, державне управління, промисловість, інфраструктура, правове регулювання, сільське господарство, гуманітарна сфера, міжнародні економічні відносини.

Освіта – фундамент нашого майбутнього динамічного прогресивного розвитку. Вона повинна бути середньою обов'язковою, якісно

вищою виходячи із забезпечення високого загального культурного рівня населення і повного кадрового задоволення потреб держави та економіки.

Сьогодні стоїть питання про збереження науки в повному обсязі – від фундаментальної до прикладної та галузевої з високим ступенем збереження досвідчених кадрів і стратегічних зв'язків вікової культурної парадигми, а також з урахуванням сучасного і перспективного рівнів цифровізації суспільства з гуманітарними пріоритетами передусім.

Правове регулювання суспільства необхідно повернути не тільки в дієздатний стан, а й забезпечити його участь у прогресивному розвитку нашого суспільства, де інтереси пересічного громадянина повинні бути належним чином захищені.

Медицина і охорона здоров'я в нашому суспільстві повинні бути найвищим пріоритетом соціального буття. Боротьба з медичними викликами ХХІ століття, ідеологія збереження і розвитку народонаселення, повноцінної сім'ї – є предмет турботи кожного про всіх, всіх про кожного і в цілому турботою всього суспільства. Це основа розвитку народу і можливість його адекватної відповіді новим глобальним викликам.

Без розвиненої промисловості для народонаселення в 35-40 млн чоловік немає стійкого майбутнього. Відтворення і випереджаючий розвиток багатогалузевої промисловості, її кооперація зі світом в рамках прогматичних пріоритетів є фундаментом успішного розвитку суспільства, інших найважливіших галузей і насамперед сільського господарства, енергетики, інфраструктури.

Домогтися ефективного, системного і соціально орієнтованого розвитку можна лише в повну міру використавши сучасну систему стратегічного управління на базі передових форм цифровізації. Управлінська вертикаль може спрацювати тільки при оптимальному поєднанні держрегулювання і ринкових засад, а для цього необхідна дієва система підготовки кадрів управління.

Економічна складова є основою сталого розвитку суспільства, тому повинно бути вирішене питання внутрішньої спрямованості вітчизняної банківської системи, забезпечено довгострокове кредитування економіки (цю можливість дає те, що відбувається обвал старої світової системи фінансів). Єдиний народногосподарський комплекс

повинен бути сбалансованим, багатогалузевим, зорієнтованим на входження в 6-й технологічний уклад і, звичайно ж, соціально орієнтований.

Сільськогосподарське виробництво повинно буди спрямовано на збереження родючості ґрунтів, закріплення земельних багатств за корінним населенням, багатокладністю і соціальною орієнтованістю. Земля – основа збереження етносу, його культури і розвитку. На світовому ринку необхідно виступати з позицією монопольної ефективності, міжнародної спеціалізації і кооперації, освоювати ринки збуту спільно з реальними історичними союзниками.

Без розвитку інфраструктурних проектів неможливо використовувати переваги географічного розташування країни, без збереження і примноження залізничних магістралей, мостобудування, збереження розвитку атомної енергетики, інноваційних підходів у всьому – все інше може виглядати тільки безплідним прожектором.

Література:

1. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Теорія. Політика: Підручник. – К.: Либідь, 2019. – 960с.
2. Білоус О.Г. Економічна система глобалізму: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 380с.
3. Стратегія розвитку України: науковий журнал. – К. НАУ, 2020. – №1. – 190с.